

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Redacția: Str. Dorobanților 11

SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ

Administrația: Piața Cuza Vodă 16

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Un greu păcat

Intr'o frumoasă dimineață de Iulie am intrat într'un mândru sat de pe valea Siretului. Plecasăm din Roman la 4 dimineață și după două ceasuri de drum ajunsesem la destinație. Țineam să mă întâlnesc cu preotul din acel sat, prieten vechi, cu care voiam să pun la cale o hoinăreală prin munții Neamțului. Lunca de pe malul Siretului, acoperită c'o ușoară broboadă de ceață, răsună de găuguntul turturelelor care se ridicau în zbor grăbit, când clinchetul clopoțelilor se apropia de cuiburile lor.

De-abia se oprise trăsura în fața porții la casa gospodărească a preotului și un moșneag eși domol netezindu și pletele, și se apropie smerit de „learga“ cu care venisem.

— Acasă-i părintele, moșule?
— Acasă, da. Da-i vorbă că hodinește!

— Cum se poate? Eu știam că pe vremea asta părintele e la câmp.

— Apoi să vezi mata cum stă povestea, zise moșneagul clipind șiret. O fost aseară profesorul, notarul și doctorul și-au bătut cărțile până hăt către ziuă.

***
Era al treilea sat, în scurta mea hoinăreală, în care aflasem că fruntașii satelor se ocupau cu „bătutul cărților“ în zilele de sărbătoare.

Și cu durere m'am gândit la acele nenorocite „distracții nevinovate“ de la orașe, care ruinează punga și sănătatea celor săraci cu duhul. Inșepănit pe scaune în jurul unei

mese verzi, chiorându-se la cărțile pe care le „fliează“ cu sete și tremur, plănuiind cum ar face ca să jumulească cât mai curând pe „prietenii cu care joacă“ își aruncă și ultimul ban din pungă, nădăjduind „ca se va întoarce cartea“. Aproape de ziuă, cu ochii roși, bătăți, cu părul vâlvoiu, fără un franc de trăsura, se înrosc abătuși pe la casele lor, *orașenii inteligenți care se distrează în chip nevinovat.*

Bărbații care nu sunt în stare să cetească o revistă ori o carte de știință sau literatură, bieți funcționari care și-au mucigăit sufletul în birou în cafenea, femei cu sufletul sterp și inima uscată, care își uită de casă și de copii, se adun zilnic când într'o familie când în alta și se otrăvesc cu jocul de cărți. Că a doua zi dimineața n'au bani pentru coșniță e lucru cunoscut, dar seara fac din nou rost de bani pentru a continua distracția lor nebună.

***
Greu, cumplit de greu, este păcatul săvârșit de acei fruntași luminați ai satelor, care răspândesc aceasta nebunie a jocului de cărți. Ei, tocmai ei, a trebuie să străjuiască fără sovăire puhoiul putreziciunii morale ce încearcă să pătrundă în satele ne cunoscătoare, ei, care trebuie să cearnă cu multă grijă, relele unei civilizații prost înțelese și să ateaie numai partea cea mai bună, ei — dar din faricire cred că nu sunt mulți, — în part cu mână largă sămânța răului care va rodi groaznic în ogorul înțelenit de nepricepere, a satelor noastre neluminate.

Cine cunoaște păcătoșenia sufletească a jucătorului de cărți, cine cunoaște nesfârșitul izvor de rele care curg din acest cumplit păcat, cu drept cuvânt se îngrozește numai la gândul că această „distracție“ pătrunde la sate.

Voi, luminați ai neamului, gândiți-vă la greu păcat. Ce-l săvârșiți și la răspunderea morală ce o aveți.

Vladimir Nicoară

Țara Bacșișului

Poveste adevărată.

Intr'o țară odăată, se povestește că oamenii ne mai putând suferi asupririle și fără de legile zapciilor s'au sfătuit ei între ei și au chibzuit să trimită jalbă către mai marele județului lor, și să se plângă acestuia de toate câte le pătinesc. Și așa au și făcut. Ispravnicul județului, care se nimerise a fi un om cinstit și cu frica lui Dumnezeu, a căutat de îndată să se încredințeze dacă sunt adevărate cele jalbuite de obșteni săi.

Nu e vorba, ajunsese și pe la urechile lui despre neomețiile slujbașilor săi dar nu și închipuia că pot să fie atât de chinătoare după cum reșea din unilele lor jalbi. Și-a chemat atunci pe toți zapcii de sub puterea lui și le-a zis așa:

— Țara asta se află la mare strâmtoare. Ocârmuirea mi-a trimis poruncă să vă scad jumătate din leafa voastră, căci mari sunt nevoile țării și anevoe de împlinit. Ca oameni iubitori de țară, se cuvine să faceți jerfa asta și-bun e Dumnezeu — vor trece vremurile acestea de grea cumpănă și vă veți bucura iarăși de răsplata întreagă a muncii voastre. Plecați dar înapoi și faceți-vă toată datoria“. Zapcii ascultară plecați vorbele energice ale marelui lor dar își furisau câte-o privire plină de înțeles, prin care se îndemneau unul pe altul să și ia curajul și să spună ispravnicului că li se cere să facă sacrificiu peste puterile lor.

Dar la toți parcă li se pusesese un nod în gât și nu îndrăznea nimeni să vorbească.

Unul mai bătrân își luă inima în dinți și spuse verde ispravnicului.

— „Ne așteptam, stăpâne, când am primit porunca voastră, să auzim vestea că s'a îndurat ocârmuirea și de nevoile noastre, și ne-ar fi mărit sâmbria, căci nu mai putem ține gospodăria cu cei câți-va galbeni cu cari suntem plățiți. Și când colo ne

rupe și din puținul ce avem. Vremurile se îngreiază din ce în ce, nevoile se măresc, dar stăpânirea ce vrea să știe!“

Toți dădură semne de aprobare și se ușurară parcă, la auzul cuvintelor tovarășului lor.

Dar ispravnicul nu pierdu vremea și le zise tare și răspicat:

— „Cine vrea să rămâie, e bun rămas; cine nu, poate să plece. Găsim noi destui, cari să vă ia locul!“

— „De stăpâne, — zise zapciul văzând că nu e scăpare — noi n'am învățat altă meserie decât asta și nu putem face alt fel decât cum e vrea stăpânirii. Rămânem și așa, căci n'avem ce face.“

Și au plecat zapcii la casele lor.

A trecut de atunci multă vreme, când iată că trimișii ispravnicului vestesc pe zapcii că sunt chemați de îndată la ordine.

Și le a vorbit iarăși ispravnicul.

— „Stăpânirea a poruncit să vă spui că nu poate să vă mai plătească leafa. În țară e seceță mare și sărăcie lucie. Dădiile nu se mai împlinesc, nevoile se înmulțesc și ce-a ce se mai strânge abia s'ajunge pentru oștire și mai marii țării, căci cine știe ce poate aduce ziua de mâine.“

Zapcii rămaseră plecați și nu ziseră nici unul nimic.

Și iarăși după un timp mai îndelungat îi cheamă și le spune:

— „Veste rea. Foametea și molimele din țară au pus pe gânduri pe mai marii noștri, și Vistiernicul a dat poruncă să plătească toți zapcii a dajdie pentru că ocupă această slujbă. Deci de azi înainte veți plăti către împlinitorii de biruri dajdă pentru slujba ce-aveți.“

La auzul acestora, zapcii se îngălbeniră.

— „Din rău în mai rău mergem nenorociții de noi, stăpâne! În loc să ne mai bucurăm și noi tot mai rău ne

Lupoaița

Ca simbol al latinității noastre, ca semn de nefericități dragoste, mama Roma cea bătrână și a trimis feciorii, studențimea italiană să ne aducă'n dar lupoaița ce-a lăptat pe Romulus și Remus. În fața trufașului voevod Matei Corvin, statuia a fost așezată cu mare cinste în sunetele muzicii și a uralelor fraților d'un sânge, cântând parcă s'arate renegatului dominitor, obârșia neamului de care s'a lăpădat, spre a căpăta onoruri și câștiguri în arma vrămășe nouă.

Și capul lupoaiței turnat în bronz, e întors dela el disprețuindu-l parcă, dovedind tutulor aceluia ce i-au urmat plida că nici veșnicia nu le va iertă nitarea de neam și trufia.

Steaguile infipte pe statuia voevodului maghiarizat, legănate în bătaia Vântului, sficuiu obrăjii aceluia ce-a fost Matei Corvin, în vreme ce prin fața darului frățesc, treceau în ștraie de sărbătoare românii și românele din satele vecine, școlile cu dascălilor în frunte, armata ro-

mână, cari a înfăptuit România de azi.

Ce clipe mari și neuitate! ce clipe bine cuvântate de atot puternicul Dumnezeu! De apururi veți române ne sterse în sufletul nostru, trăind, ca și nemuritoare lupoaiță legendară.

Darul vostru frați italieni, n' a fost un simplu dar, prin el ați dovedit lumii întregi, că pământul câștigat cu atâtea jertfe de frații voștri români, pământul unde azi ați așezat statuia, o fi pentru totdeauna al ei iar privirea lupoaiței niciodată nu are să privească în urmă, ci tot mai departe cântând parcă să se întâlnească cu privirea surorii ei dela Roma și să-i spună:

M'am învăluit tricolorul italian, azi mă voi adăposti de uneltirile dușmane sub faldul tricolorului românesc, sub pavăza vitejilor soldați, frații voștri și strănepoții aceluia ce-au svărlit săgea în spatele voevodului, ce și-a uitat obârșia.

Am plecat de la Roma, dar nu mai măntorc, rămân!

A. Stăteacu,

Cuvântul nostru

afundăm în nevoi. Acum după ce stăpânirea ne-a luat toată leafa, ne împune și la biruri! Grele vremuri am ajuns! O să rămânem și așa, căci n'avem ce face."

... Atunci a văzut ispravnicul cu cine are de-a face.

Cu sufletul plin de revoltă văzând cu câtă îndărătnicie asupresc pe bieții oameni, îi dete pe ușă afară pentru tot deama.

Povestea asta s'a întâmplat în alte vremuri și țara, se înțelege că nu poate fi România.
Al. S. Soare

Pocăiții

Să vedem acum, cari sunt învățăturile pocăiților și pentru ce sunt mincinoase.

Chiar numele, pe cari și-l dau, e o necuviință. Ei își zic *sfinți, credincioși, nepăcătoși, iubii lui D-zeu* și alte atribute de felul acesta, fără să se gândească la cuvintele lui Christos, că toți ceice să înalță, cobori-se-vor. De fapt, ei sunt asemenea Fariseului din evanghelie, care intrând în templu se rugă laudându-se, că nu fură, nu înșală, postește ș. a. Dar pentru acea tot vameșul cel păcătos a aflat milă înaintea lui D-zeu.

Toți, cari au avut de altminteri aface cu pocăiții, știu, că aceștia socotesc oameni deplin numai pe cei de credința lor. Pe cei nepricepuți liamețesc cu cunoașterea Sfintei Scripturi. Lucrul e ușor, pentru că de fapt la Români noștri citirea Sfintei Scripturi e neobișnuită, iar de lucrul acesta se folosesc pocăiții, pentru că să citeze din Biblie numai aceea ce le convine, tăcând despre părțile ei, cari nu le dau dreptate. De altminteri orice creștin cu puțină judecată poate să-și dea seamă de mândria lor necreștinească, căci dacă am admite, că creștini adevărați sunt numai pocăiții, ar urma ca toți creștinii dela Domnul Christos încoace până s'au ivit pocăiții nu au fost creștini adevărați!

Multă ură arată contra *preoților* noștri, dar nu atât contra celor nevrednici, cari nu sunt adevărați păstori al credincioșilor, ci împotriva celor buni. Pocăiții zic, că în evanghelie nu se vorbește de preoți, prin urmare nu trebuie să fie. Aici nu vor să arate, că Sf. Pavel zice în epistola I, cap 9, v. 14 (către Corinteni), „că ceice propovăduiesc, după evanghelie să trăiască”. Ear propovăduitorii evangheliei sunt în rândul întâiu tocmai preoții, anume preparați pentru aceasta. De altminteri chiar și pocăiții își au preotul lor, căruia însă îi zic „ajutor apostolesc”, care conduce adunările, citește și explică Sf. Scriptură, ține cuvântări la înmormântări ș. a. Adevărat, că „preotul” lor nu e sfințit.

Tot contra Sf. Scripturi păcătuiesc, când zic despre cei botezați a doua oară după legea lor, că aceștia nu pot să mai păcătuiască. Căci la evanghelistul Ioan să zice cap I, v. 8-10: „Iară dacă vom zice, că păcat nu avem pre noi înșine ne înșelăm și adevăr nu este întru noi. De vom mărturisi păcatele noastre, el (adecă Christos) credincios este și drept, ca să ne lerte nouă păcatele și să ne curețe pe noi

de toată nedreptatea. De vom zice, că nu am păcătuit, mincinos facem pre dânsul, și cuvântul lui nu este întru noi”. De învățătura aceasta a evanghelistului nu amintesc nimic.

Tot așa de greșită e învățătura lor despre *botez*, căci, zic ei, în Sf. Scriptură nu se cere botezul copiilor, ci numai al oamenilor cu mîntea coaptă. Și în cazul acesta ascund adevărul, căci în Faptele Apostolilor cetim la c. 10, v. 48; c. 16, v. 15 și 33, c. 18, v. 8, că s'au botezat familii întregi, așa dară părinți și copii. Dar oare nu a zis chiar Mântuitorul: „Lăsați copiii să vină la mine și nu-i opriți pe ei, căci a lor este împărăția cerurilor”. Cum să ajungă copiii la Christos dacă nu-i botezăm cât mai grabnic?

Căsătoria la ei nu e taină, ci o simplă întovărășire între un bărbat și o femeie. Și în cazul acesta ei nesocotesc Sf. Scriptură, care vorbește despre căsătorie ca despre o lucrare tainică săvârșită în fața lui D-zeu.

De *maslu* nu vor să știe, cu toată Sf. apostol Iacob zice (c. 5, v. 14 și 15): Dacă cineva să îmbolnăvește dintre voi, să cheme pe preoții bisericii să citească rugăciuni asupra lui și să-l ungă cu unt-de-lemn în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va ajuta bolnavului și-l va scula pe el Domnul, și dacă a făcut păcate, i-se vor erta lui."

Mult bărise ei contra *sfinților* și a icoanelor lor. Noi credem, că cu adevărat au fost sfinți, cu toată pușina, dar și aceștia au fost recunoscuți de sf. biserică, căci nu ei înșiși s'au numit sfinți, cum să numesc păcătuiind, pocăiții. Iar închinându-se în fața icoanelor, nu cinștim lemnul, sticla și hârtia, din care sunt făcute, ci pe cel care îl închipuiesc.

Ei sunt împotriva *serviciului militar*, căci porunca zice „Să nu ucizi!” Da, ucigași sunt ceice au năvălit asupra poporului românesc și l-au supus, chinându-l și omorînd Români până în timpurile noastre! Dar nu calcă porunca Domnului cel ce își apără pământul strămoșesc contra veneticilor, cari vor să li-l răpească, prin aceasta călcând și cealaltă poruncă a lui D-zeu: „Să nu furi!” Insuși regele și prorocul David s'a războit cu știrea și din porunca lui D-zeu, de aceea au și fost numite aceste lupte „luptele Domnului” (I Samuel, c. 25, v. 28). Ear Sf. Ioan Botezătorul arată *soldășilor*, cum să se poarte (Ev. Luca, c. 3, v. 14).

Tocmai învățătura aceasta contra *serviciului militar* dovedește mai mult, că ceice îndeamnă pe Români să-și lapede legea sunt dușmanii neamului nostru, cari cred, că prostîndu-l, vor putea de nou să ne robească, căci venind asupra noastră vor găsi numai o turmă de oi.

Ei învață și contra *Jardămintului*. Adevărat, că în două locuri din Sf. Scriptură se oprește jurământul, dar numai când toți oamenii vor ajunge să fie așa de cinstiți, încât vorba lor da sau ba să fie de ajuns. Dar până atunci mai vâ, de aceea tot în Sf. Scriptură găsim multe locuri, unde vedem, că însuși Mântuitorul și Ap. Pavel au jurat (Mateu, c. 26, 63 și urm., apoi Romani, 1, 9; Chiar și D-zeu jură poporului său (I. Moisi, 22, 16; 26, 3; IV. Moisi, 14, 23;

Să ne ferim deci de învățăturile pocăiților, căci ele urănesc stricarea sufletului și a patriei noastre.

Victor Lazăr

Mujdeiul Român

Că limba și multe obiceiuri le-am moștenit noi dela strămoșii noștri *Romani*, azi nici chiar un Hunfalvi n'ar mai tăgădui; dar că și *cultura legumelor a zarzavaturilor*, cum am văzut-o la sătenii noștri, în jurul și pe piața *Sibiului*, ar fi o moștenire *romana*, iată un fapt care mulțora dintre ai noștri le pare străniu, de necrezut. Dar o *mică poemă Moretum*, ce se zice a fi a lui *Virgiliu*, marelui poet latin, ne dovedește că țaranul roman se ocupa și cu *legumăria*. *Moretum* era o mâncare pregătită din usturoiu (aiu), din *ceapă* și din *altelegume amestecată cu caș, cu oțet și cu oleu*, vasăzică un fel de *mujdei*, cu deosebire numai că acesta e mai mult fluid (lichid), pe când *Moretum* se pisă în piuliță și se coace-ca o azimă. Drept citire și folositoare și plăcută pentru cititorii dela „*Cultura Poporului*” reproducem încele următoare descrierea poetică a *Mujdeiului Roman*, traducere clasică, făcută de regretatul meu prieten *Mihail Strajan*, distins profesor dela Craiova, și harnic și priceput scriitor pedagogic.

„Acum noaptea de iarnă percurse zece ore; din locul său de veghie al zilei vestitor cântase acum, când *Simul*, țaran cultivator de un mic ogor, cu grija ca'n ziua viitoare să n'ajune, se scoală din asprul pat cu'necet și pipăind cu mâna prin întunec bietul s'apropie de *vatră* și focul răscolește pân simte că se arde, cercând de mai eră aprins vre-un cărbune. Pușin mai fumegă o rădăcină arsă; iar *Simul*, cum zărește o slabă licurire sub spuză acoperită, ia lampa și cu acul feștila cea sbicită, zgulit, plecat pe lampă, grăbește a o'ntinde; ș'apusul foc ațăță suflând în el mereu. Lumină pare'n urmă și noaptea și jurul său o împrăstie; iar bunul țaran lampa-și aprinde și să-și deschidă ușa, sigur apoi pornește. Din ogră-măjoară de *grâu* cestă vârsată la șasesprezece litre, cât tocmai încăpea măsura lui și merge la *râșniță* cu ea. Așază lumânarea pe o masă răzamată de zid și rotunjoară, apoi își desvâlește brațele amândoă și moara pregătește; c'o codă de pârâspru frumos de praf o bate. Incins apoi cu c'o piele de țap lănos, drept brâu, c'o mână'nvârte moara, cu alta varsă grâu, și'n repedea'nvârtire grăunțele sfărmate curg jos, în vas, *făină*. Când

dreapta ostenește la'tors mai punestânga și munca-și înlesnește prin simpla sa *cântare* naivă, câmpenească.

„*Cibale!* strigă'n urmă, căci singură pe ea ca seritoare'n casă sârmanul om avea, femea africană, ce lesne s'o vedească putea'ntraga-i figură: cu buzele umflate, cu părul creș și negru, cu piept și țate late, la pantece îngustă, cu fiuerul subțire, călcăiele-i sunt aspre, cu zgronturoase dungi de mult umblat, desculță, cu talpe largi și lungi.

Acestei servitoare, chiemându-o, el dă stire să pună crengi uscate, s'aprindă focul bine și să'n călzească apa. De măcinat în fine el gata, apoi adună făina risipită cu mâinile și ncepea cerne pân rămân deasupra numai hoaspe, iar ce este mai bun cu lămura făinei se străcură prin sită. Apoi, preste făină pe masă adunată cu stânga toarnă apă și astfel închiegată amestecă'n ea sare și o si învartosează, o'ntoarce și-o frământă făcându-o aluat. Când azima pe urmă sub mâni i-a asudat o'ntinde în pâlni ș'un *mândru patrat* din ea formează; o pune'n vatră, unde *Cibale*-i găti locul, o acopere cun talger și-a adună pe ea focul. Dar pân'se coace pânea sub jar, *Simul* nu șede, ci caută să vază deceva lângă ea, să n'o mănânce goală. Sârmanul om n'avea spinări de porc și cărnuri la fum, precum se vede la cei avuți, ci numai un *cășulean* în casă și de *mărar* oțasă de mult avea culeasă. Țaranul deci cuminte la alte segândește: Avea o grădinuță și-un gard în jur de ea de sălci și trestii dese. Nimica nu lipsia micuței dar mănoasei grădini din ce dorește un om sărac; adese și cel bogat trimite *aci după legume, căci are felurile*.

Când trebuia să sează acasă 'n nelucrare, în serbători, pe ploaie, când nu putea ară, *grădina era grija și mângă-crea sa*.

Aci-l vedeai c'aduce cu multă 'ndemânare un părălaş întrânsa, aci că iar sădese seminte felurite, plantează ori plivește...

Șurechiu și călarabe și sfecle rotunite și morcovi, iarbă mare, macrișul roditor și lungul praz-stau care de cari mai înverzite; asemenea lăptuca la prânzuri căutată și greaua curcubetă peviță 'njos lăsată.

Dar nu cultivă toate acestea pentru sine.

Sunt de vândut că nime-i ca el mai cumpătat.

In toată săptămâna se duce încărcat cu fășii de legume la târg și-l vezi că vine cu bani, dar treaz la minte; rar numai vr'o bucată de carne din cetate ia ieftin cumpărată.

Cu praz și ceapă numai el bietul se nutrește, cu plantă de cicoare, ce anume a sădit cu agere *eruce* ce'ndeamnă la iubit, cu năstural (ardei?) cu pișcă și fața-i încrețește. Și-atunci, la deal de acestea gândind intră în grădină și'n-tăiu ia patru fire cu deasă rădăcină de aiu, săpând cu mâna încetinel din cale; și țelina și rață mai smulge apoi pe rânp precum și *coriandru* cu firicel plăpând...

Intrând apoi în casă, el cere la *Cibale* în grabă pulița și la plăcuta zare lângă cămin s'asează spre a-și face de mâncare. Desvâle leguma de coaja numeroasă; foilele deasupra lăsând să cază jos păstrează numai bulbii ce'n vas spălați frumoș i-aruncă'n piulița de piatră, găvășioasă; presară pe cei sare și mici bucăți tăiate de caș, apoi mai pune și ierlile adunate. Cu stânga-și ține haina de șolduri animată, cu dreapta ia pilugul și'n-tăiu iutele *aiu* prisează'n urmă toate le-amestecă'n *mujdalu*. Invârte'n jur pilugul, până când sfărmată leguma, și țaria și fața sa și-o pierde, luând alt gust și-o față nici albă și nici verde. Ades cărnește nasul de miros și țarie și fața la oparte o'ntoarce adeseori; cu dosul mânil-și șterge ochii lăcrămători și *prânzul și mirosul injură cu mânie*.

Pilugul însămerge acum mai cu'nlesnire, căci înmuiesc drobiul prin lunga sa lovire. Acum mai toarnă înca'n mâncarea gustuoasă puțin *oțet* ca focul de tare și *oleu*.

Amestecă iar totul și amestecă mereu. Cu degetul dând roată prin pina găvânoasă din toată masa'n urmă nu singur glob adună și dă mângării forma cu numele înpreună.

Scofând atunci și pânea *Cibalea* silitoare, oia voios în mână sigur că'n cea și nuva răbdă de foame la câmp. Apoi de aci punându-și pălăria ș'opincele'n picioare, înjugă boulerii, de muncă blânzi tovorăși, și'n câmp ieșind cu plugul, începe lucrul iarăși.

Prof. V. Gr. Borgovanu
senator.

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administrație Cluj, Strada Doro-banților No. 11 □ □

Pagina literară

Pedeapsa lui Conu Costache.

(Urmare)

Făcându-mă pe mine, om bătrân să-mi pară rău de vremurile care au zburat și nu se mai pot întoarce. Cuconița schimbăse poziția, — se vede c'o trăgea rău geamul —, se plecaseră spre stânga cu capul rezemat de umărul căpitanului, care revenise într-o poziție mai reglementară. Numai capul său îngreuiat de somn și de visuri se închinase către dreapta și se lipise gingaș de fruntea cucoanei. Mâna dreaptă o scâpătase pe după spatele tovarășei sale și degetele pline de inele răsăreau pe îmbrăcămintea neagră cuprinzând dulce și ușor talia ei. Unde ești tu, vrednicule director, gândeam eu, să vezi patriotismul blândeii tale neveste. Mă bucuram și eu de sentimentul frumos care încălzea, măcar prin somn, pe călătorii de viză-vis, când întorcând capul spre Florescu îl văd surâzând cu subînțelesuri.

Ei, stai măi frate, că tu n'ai drept să te bucuri, gândesc eu; cu tine am de regulat o socoteală.

Și mă întorc spre el dorind să aflu în adâncimea cărui buzunar dispăruse sticluța mea.

— La Bârlad cum o duceți cu mâncarea? întreb eu.

— Scump și prost, răspunde el.

— Da... vin, coniac, se mai găsește?

— Aș, de unde! Nici o picătură, răspunde el, păturindu-și frumos paltonul la piept. O umflătură a buzunarului din fauntru se desemnă destul de bine.

— A, ha, gândesc eu, acolo ai mistuit-o. Să vezi d-le, zic,

eu mi se întâmplă mie. Eu drept să-ți spun nu pot fără un pahăruț de vin la masă și dacă n'am o picătură de coniac, măcar o țuiculiță, mort-copt, trebuie s'o am. Chiar acum la drum am luat o sticlă cu rom. Și mă uit drept, în ochii lui. El începu să se foiască pe bancă și cnd vroia să privească spre mine, par'că se frigea, de odată întorcea ochii spre ușă. Da să vezi ce rom d-le, strășnic. L'am luat pentru băiat, că lor li se dă tare puțin. Dacăși avea mai mult și-aș da să guști așa de curiozitate.

— Nu, nu, vă rog, nu vă deranjați, zise el repede, privind îngrijorat spre mine.

— Ei nu, că nici nu-ți dau, te rog să mă ierți, da nici eu n'am gustat din el, că vreau numai decât să-i duc sticla așa cum i-a pus-o de acasă.

Florescu oitează ușurat. Dar altceva vroiam să-ți spun. După ce cu multe rugăminți și după ce m'am închinat la vreo sută icoane, am căpătat un bon de 20 litrii vin și 3 de rom. Cu greu am răzbătut până l'am văzut adus acasă. Când colo, vinul era apă chioară. Vroiam să mă duc înapoi să fac scandal, că pe mine nimic nu m'a supărat mai rău ca parleala. Auzi domnule, după ce dai 10 lei pe litrul de vin, care înainte era 80 de bani, apoi și acela și-l botează. Și ce botez! Pungășie ordinară. Eu să prind pe unul că vrea să-și bată joc de mine și mai ales că mă parlește, îl sfășii, nu alta! Așa am fost totdeauna! Și mă uit spre dânsul încruntat rău, ca și cum el mi-ar fi botezat vinul.

Ochii lui Floreșeu se primblau neastăpărași de la stânga spre dreapta, își freca mâinile cu gesturi nervoase și vedeam bine că are dorința să plece.

— Dar când am dat de rom, urmez eu cu vocea împlăzită, m'am liniștit. Un rom, domnule Florescu, cum n'am avut de multe ori și mai ales pe vremurile astea. Mă rog, un parfum, o țârie o culoare, ceva rar. Ai să judeci și dumneata că tot am să-ți dau măcar să miroși.

Tocmai atunci trenul se opri într-o gară. Florescu se ridică grăbit și dă să plece.

— Parcă spuneai că mergi la Bârlad, zic eu.

Apoi da, la Bârlad, da... vreau să mă întâlnesc cu șeful gărei de aici.

— Stai frate puțin, să vezi ce aromă, și mă ridic și eu.

— Când vom veni înapoi, zice el grăbit, ca nu știu cât stă aici trenul.

— Stai omule, cum te duci așa descheiat la palton. Să nu răcești. Cum îi tinereta asta, totdeauna grăbită. Să nătatea înainte de toate. Și ntr'un acces de acută prietenie, încep să-l închei la palton pipăind apăsând sticla ce o ascunsese la pept. Pe bietul Florescu îl trecea sudori de moarte. Poate culorile curcubeului se zugrăviseră pe fața lui chinată. Când i-am dat drumul, fășni pe ușă ca glonțul din pușcă și calcând peste soldații culcați în culoar se năruie tocmai la jumătatea peronului.

Conu Costache porni un hohot de râs, ridicând sprințele ca două accente circumflexe.

— Poți să-ți închipui tu, ce o fi zis Florescu când a dat că n sticlă era apă chioară.

(Stârșit) *Vladimir Nicoară*

CĂLĂTORUL ȘI BĂTRÂNUL.

(Fabulă)

„România nu-mi mai place,
Eu în ea nu mai încap
Și necazul ei mă face,
Ca să-mi iau lumea în cap.
Mă duc, zău, în țări streine,
Altă patrie să-mi cat,
S'ajung mare și bogat.“
Cu asemenea cuvinte,
Măgulind-o proastă minte,
An nemernic călător
Apucase pe un' drum mare
Și mergea fără de nctare
Ca un biet rătăcitor.
Un bătrân îl întâlnește
Și oprindu-l îi grăește:
„Fătul meu, rătăcit ești!
Ce nevoe așa mare,
Ca să mergi în depărtare
Fericirea să găsești?
Fericirea e ori unde,
În tot locul ea pătrunde.
Numai căt'o, c'o găsești!
Dar cu mințile-amețite
De plăceri nemărginite,
Nu poți, dragă, s'o întâlnești!“

Nicolae C. Munteanu.

Proverbe.

Norocul nu-l nimic, înțelepciunea e totul.

Frumușeța vestejește, dar înțelepciunea crește.

Fil înțelept ca șarpele, muncitor ca albinda și doritor ca tururica.

Mai bine cară pietre cu un înțelept decât să petreci cu zece nebuni.

Înțeleptul învață din păjanianța altora, nesocotitul nici din a sa.

Înțeleptul adună și prostul risipește.

Intinde-te cât și-e pătura.

Nu nîinde așa până se rupe.

Nu intra unde nu ești chemat.

Întreabă mai bine de două ori decât să greșești odată.

Învățătura nu se cumpără cu bani.

Banii nu aduc învățatură, dar învățătura aduce bani.

B.

Prin muncă.

Cerul începu să se nîfunece. Norii înghițeau punctele luminoase, unele după altele. Un fulger brăzda cerul. Vântul de ploaie începu să bată, suflând din ce în ce mai tare.

— Să intrăm în casă, se stânge lampa, zise Nea Florea.

— Dup'o zi senină, iată ploaia și furtună adăugă Dumitru.

— Așa-i viața, Dumitru.

— Așa-i nene Floreo, apoi dup'o pauză, adăuga. Știi ce m'am gândit eu? Să facem pe Stanciu avocat. Măine, plec la oraș să-i cumpăr cărți. În 2—3 ani de zile, își dă bacalauriatul, apoi facultatea. Și gata... Ce ziceți?

— Ce bine ar fi Nene!

— Desigur că bine-i.

Drumul spre lumină, se puse la cale chiar din seara aceia, pentru Stanciu. Din hotărârea asta, cel mai vesel era Dumitru. Da, grăseala unei dragoste neiertate, trebuie spălată, de-o nouă muncă, care s'aducă gloria protejaților lui.

— La muncă! gândi el..., luânduși seara bună.

1907. În sat era fierură. Clopotele fipau ca la ucernie. Tot satul, se adunase în fața bisericii, s'asculte ce o să le spună, d-nul primar. Nea Florea, Dumitru, Stanciu și Ileana, venia și ei, s'audă ce s'o mai pune la cale, pierzându-se în mulțime.

— Lae, fă loc că vine dnul primar.

— Da leliță, date mai încolo, 'auzi?

— Hăis bre, mai la oparte.

— Ce Catrino, și-ai scos copilul în lume? Glumiți o muiere c'o fată, ce păcătuiți de curând.

— Păi, săși găsească pe tas'o lele, răspunde fata.

Primarul, urcat pe-o buturugă și începu:

— Oameni, mâne știți și voi, că-i răsmeriță în țară. S'a răsmerițat poporul contra ciocoilor, contra stăpânirii. Aia au pământ și bani dar noi ce avem? Nimica. Bir și necazuri... Sărăcie. Uite, Brădișul, Cloșanii, Valea Seacă, până și Sărăcenii sau răsmerițit, și noi stăm! Apoi de ce? mă? de ce? Să ne răsmerițim și noi fraților, unindu-ne cu satele vecine.

— Bine-o fi ce zici, domnule primar, se apropie de el un bătrân, dar mare noi de ce să ne răsmerițim, și contra cui?

Contra ciocoilor, să ne dea pământ.

— Să ne răsmerițim, strigară câțiva flăcăiandri.

— De ce? se desprinsese din mulțime vocea lui Dumitru, care făcându-și loc prin gloată ajunsese lângă primar. De ce, domnule primar, de florile mărușii? Ba, nu zău, am căzut în mîntea copiilor? ca să ne facem de răs acum la bătrânețe? pe noi și satul, de rușine?

— Ciocoiul la ciocoi trage D-le Dumitru, că n'o să fie cu noi.

— Așa! Să iasă aici în fața mea acela ce are vreo plângere în contra noastră. Să iasă.

Țăranii tăceau nemișcați. Unul dintre ei mai tanțos, fost sergent în armată, fășni din mulțime. Țăranii pleacă capul rușinați, de teamă ca flăcăul să nu spună vre-o năsbătie să-i facă de răs.

— Ce-i Ștefane. Ce-ai să te plângi?

— În contra D-voastră ași fi căine să cârtesc — poporul răsuflă ușurat, ca și cum li s'ar fi ridicat o piatră de pe inimă —, dar, de răs ne facem dacă stăm, cocoane Dumitru, urmă el. Domnul Primar

nu zice să facem în sat răscoală, ci ca să ne unim cu celelalte sate să pornim spre oraș, ca să pedepsim ciocoiimea. Eu cred că-i drept. Asta aveam de spus.

— Mai bine tăceai, Ștefane vecine. Nici unul dintre noi nu știe cine sântem și de unde am venit. Ne spuneți bocrii dela conac. Și atâta. Nu știți c'am fost mai săraci decât un cerșitor. Și Dumitru le povestea cum au muncit cinstit, și prin câte au trecut să lege două în trei. Cum numai munca cinstită i-a făcut cecece au ajuns... Eu nu aveam dreptul să mă răsmerițesc? strigă el. Da? Și am făcut-o? Nu. Dumnezeu dă, D-zeu ia, nu-i așa taică părinte?

— Așa-i, așa-i.

Stanciu se ridică pe buștean.

— Fraților, eu sânt fiu de țăran. Am rămas orfan de copil, și m'a crescut de milă un lăutar, și apoi coconul Dumitru. Am fost ucenic în cârciuma lui Nea Florea, și căteșitrii la un loc, fără să pur rubedenii, am pus umăr la umăr și prin cumpătare, avem ce bruma mai avem. A. Stătescu.

Din toate

Ne-au venit frații.

S'au năruit temeinicele așezări ridicate pe aceste plaiuri de către legiunile romane care făcuseră din Dacia Traiana, Dacia Felix, și din ele n'au mai rămas de cât ruinele sămănate pe tot pământul cuprins între Mare și Tisa, ruini cari, de, alungul veacurilor, ne-au grăit necunat despre originea noastră.

Dar, din aceste ruini, ca și de sub pământul din jurul lor au zvăcnit totdeauna yoinicia poporului român, dragostea nemărginită pentru pământul scump de care e legat și pe care l'a apărat cu grele și sângeroase jefite și iubirea apăsă pentru frații săi mai mari din apus către care și-a îndreptat totdeauna privirile și dorințele.

Cumpline au fost suferințele poporului român îndurate din noaptea depărtatului trecut și până acum. Dar scris a fost în cartea destinului ca Dacia veche să reînvie. Și-a reînviat. Fulgerările de baionetă ale ostașului român, — care a dovedit încă odată că strămoșii virtuți n'au murit, — că și ajutorul și dragostea fraților mai mari din apus, au adunat laolaltă frânturile poporului românesc, sfâșiat pe vremuri de mâinile hrăpărate ale

vrăjmașilor, și astăzi le-am putut arăta fraților de pe malurile neuitatului Tibru, o Țara mare cu un popor unit.

Și după cum dragostea ce noi le-am păstrat-o totdeauna, n'a cunoscut hotare și nu s'a spăimântat de depărtări, tot asemenea ei, sub-stăpânirea a celeași iubiri de frate, au fost acum în mijlocul nostru. Nu le-am zis: „bine ați venit“, pentru că mai ales ei au fost totdeauna în mijlocul nostru. Limba, jocurile, obiceiurile și istoria noastră, sunt atât de strâns legate de italieni în cât putem spune că nu ne am despărțit nici odată.

Potrivit unor vechi obiceiuri, care s'au păstrat cu sfințenie și de către noi, frații italieni ne-au adus un frumos și măreț dar: lupoaica hrănind pe cei doi gemeni Romulus și Remus.

Așezată în piața centrală a Clujului, în fața statuei lui Matei Corvinul, arată tuturor că cel mai de seamă rege ungur a fost de origine română, și ne va aminti în fiecare clipă izvorul vieții noastre ca neam și îndemnul de a ne apăra cu strășnicie drepturile noastre.

Valdemar.

Italianii la Cluj.

Ziua de 28 Septembrie, a fost pentru Clujul românesc o zi de mare sărbătoare. — Toate străzile orașului au fost împodobite cu cununi de brad și cu flori. — Dela toate ferestrele prăvăliilor și ale caselor particulare atârnav drapelurile române și italiene, toate balcoanele erau împodobite cu covoare și scoarțe naționale. Piața Unirii, unde a fost așezată lupoaica a fost înconjurată de ghirlande de brad din care răsăreau drapelurile celor două națiuni surori.

Pe tot parcursul străzii Regele Ferdinand, care duce la gară, toată populația Clujului era postată pe ambele trotuare și cu sufletele pline de entuziasm și bucurie așteptau trecerea oaspeților italieni. Podul de peste Someș a fost împodobit cu un splendid arc de triumf pe care era scris „Bine ați venit“, și „Viva Italia“.

Un al doilea arc de triumf și mai impunător ca mărime, ca frumusețe decât cel de pe Someș, a fost construit la capătul străzii Regele Ferdinand, în fața gărei.

Incepând de la cafeneaua Metropoli și până la gară, ambele trotuare erau înfestate

de elevii tuturor școlilor de băieți și fete primare, secundare și normale, sub conducerea profesorilor. La fiecare 4 metri dealungul distanței unde erau așezate școlile, fălăiau drapelurile române și italiene în minunate încrucișări.

Gara complet învesmântată cu flori, ghirlande și drapelurile avea un aspect de sărbătoare. Toate piețele din jurul gărei erau ticsite de lume care în haine de sărbătoare și cu cocarde pe piept așteptau sosirea oaspeților.

Pe peronul gărei au luat loc toți domnii profesori universitari, toate autoritățile civile, militare și bisericesti, studenții universitari, o gardă de cercetași, două muzic militare și un numeros public.

La ora 9 sosește primul tren cu delegații din provincie care aduceau pe reprezentanții școlilor din Bistrița, Dej și Gherla, precum și un grup de țărani și țărance în cele mai pitorești costume naționale din acele regiuni.

Masa oferită delegațiilor din provincie.

Cu prilejul sosirii fraților de pe malurile Tiburului și a desvelirii lupoaicei, așezate în orașul nostru, s'a dat o masă, în parcul orașului, tuturor să-

tenilor veniți la această serbare, de pe plaiurile ardelenice. Într-o caldă intimitate și deplină frăție fruntașii intelectuali fruntașii satelor la un loc cu sătenii, elevii școlilor și câte 4 soldați, și 4 gradați din fiecare corp de trupă au luat masa împreună.

D-l profesor universitar Marin Ștefănescu într-o entuziasă vorbire, lămurește tuturor importanța sărbătorii insistând asupra caracteristicii nobleței sufletești cu care e înzestrat poporul nostru, — care nu caută nici odată să se răsbune pe vrăjmași, — și termină cerând dela toți aceeași dragoste de neam și țară în virtutea căreia ne-am putut păstra pământul nostru drag.

D-l Locot, Ioan în foarte puține cuvinte, arată că lupoaica adusă de frații noștri italieni va fi icoana vie care să ne amintească totdeauna originea noastră mândră, și tot ea va fi simbolul care să ne îndemne a ne apăra țara, neamul și drepturile, noastre cu îndârjirea neclintită din trecut, iar când dușmanii hrăpăreți vor încerca să ne atace îi vom sfășia ca lupoaica nemiloasă care își apără puii săi.

D-l profesor Domide într-o înflăcărată vorbire cere celor prezenți să se facă apostolii purtători de adevăr și de dragoste de frații în satele lor, și să știe că înfrățirea poporului românesc, este cimentată pentru totdeauna căci toți conducătorii neamului nostru sunt ridicați din popor și că poporul nostru n'a avut nici odată magnați mândrii care să nu cunoască suferința poporului și să caute a-l-o alina.

Mai vorbesc d-nii inginer Buia care mulțumște în numele legionarilor italieni pentru primirea strălucită fraților italieni.

D-l Măcelaru directorul poliției spune într-o altă înfăptuirea idealului nostru se datorește dreptății lui Dumnezeu și curajului armatei românești.

D-l Maior Badea Pleșoianu în cuvinte limpezi și mișcătoare arată că armata este întregul neam și țărani care dau cel mai mare număr de ostași câtă vreme vor fi conștienți de datorile lor și vor iubi pământul și neamul nu avem a ne teme de nimeni.

La sfârșit vorbește d-l Varga consilier comunal, după care se încinge o horă frumoasă.

Muzica Reg. 16 a cântat în tot timpul arii naționale.

Fără îndoială că sătenii vor purta în satele lor vestea sărbătorii din Cluj și în graiul lor frumos și sincer vor fi apostolii înfrățirii.

Pales.

Avram Iancu

Sărmănuș Iancu! Puțin eroi ai noștri au avut soarta atât de tristă, ca el.

Intelligent, frumos, simpatic, cu maniere alese, cu avere frumoasă și, ca avocat, cu cunoștințe și legături întinse, el ar fi fost chemat să ajungă foarte departe în viață și societate — un adevărat „craiu al munților“, a cărui bogăție și fericirea să o fi învidiat toți, dacă nu renunță el cu totul la binele și fericirea sa personală și nu se sacrifică cu desăvârșire pentru binele neamului! Sunt cunoscute cuvintele rostite de marele erou, când la întrebare colonelul baron Heydte, șeful cancelariei guvernului ardelen, ce dorință ar avea pentru persoana sa? întrebare la care Iancu a răspuns: „Pentru persoana mea nu doresc absolut nimic. M'am luptat pentru tron și pentru neamul românesc, nu pentru favoruri personale“.

Și totuși un astfel de om idealist, de nobil visător, a fost maltrat și batjocorit în chipul cel mai infam. El, salvatorul tronului habsburgic împotriva răsculaților unguri, el, care a fost îmbiat pentru persoana sa cu distincții, ranguri și pensii mari, el a fost prins și aruncat în temnița din Alba-Iulia ca orice făcător de rele, în aceeași temniță unde au mai robii înainte de el, Horia, Cloșca, Crișan și Ecaterina Varga. Într-o după amiază când și robii aveau voie să se plimbe și să se desfășeze în aerul și lumina lui Dumnezeu, ce-i trăsni prin cap supraveghețorului temniței, neamului Hohn? Să-i scurtez lui Iancu și celorlalți robi timpul de plimbarea, ca să aibă el cu atât mai mult timp de petrecere. Iancu s'a împotrivit. Urmarea a fost, că Hohn a pus să-l ferece în lanțuri și, astfel legat, l-a palmuit peste față.

Nu-i mirare, că bietul om pierzându-și orice credință în adevăr și dreptate, în cinstea și onenia nemțească, când a ieșit din temniță și-a pierdut mințile și umblă trist, cuprins de o adâncă melancolie din sat în sat. Fluierul eră tovarășul său nedespărțit. Lui îi împărtășea toată jalea sa și a neamului său. Se spune, că în clipele lui senine zicea către prietenii, cari îl întrebau despre întâmplările din 1848: „Eu nu sunt Iancu. Eu sunt numai umbra lui Iancu. Iancu e mort!“

Și bietul de el, nici după moarte n'a avut soartă mai bună. Ziarele, revistele și cărțile străine nu-l mai sco-

teau din „canale“, „de necurat“, „se de bandă de tâlhari“ etc. Iar când Români au început să colecteze bani, ca să-i ridice un monument la înormânt, guvernul unguresc de pe vremuri pur și simplu a oprit orice colecție, amenințând că confiscă întreaga sumă, dacă se continuă. Și când, cu toate acestea, niște studenți universitari români dela Cluj au îndrăznit să pună pe mormântul lui o coroană de flori împodobită cu mândrul nostru tricolor și au trebuit să plece peste munți în țara românească, fiindcă aicea, la ei acasă, nu mai aveau loc în nici o școală.

Acum e timpul să se repare această mare nedreptate a celui mai nedreptățit dintre marii noștri oameni.

„Asociațiunea“ din Sibiu vrea să ridice din veniturile loteriei sale, între altele, și o statuie, demnă de marele erou, în creerii munților apusei (Abrud). De aceea e detot Românul și omul adevărat să cumpere cât mai multe bilete dela această loterie cu menire așa de nobilă.

Cărți, reviste și ziare.

Recoltajul plantelor medicinale și clasarea lor în terapentică, de D-l I. Știopu *Ardealul Iuridic* No. 4. revistă de Drept și de unificare legislativă, Doctrină, Jurisprudență, și Legislație comparată. Cea mai bună revistă juridică. Cuprinde articola iscalite de cei mai mari juriști din Ardeal, cu următorul sumar: 1) Contribuțiuni la unificarea legilor de u. m. Dimitriu r. Dr. St. Laday. 2) Art. 21 cod. comerț de Dr. Aurel Iancu. Jurisprudențe. Dicționar juridic. Cod penal al Contravențiilor. Legea XLI. 1879. nug. ect. Abonament 100 lei anual.

Cuvântul, ziar apare la Braila.

Primăvara, ziar apare la Săn-Nicolaul-Mare.

Târnavă, ziar apare la Dicio Sămărtin.

Rampa, nouă ilustrată, ziar teatral București.

Biblioteca Poporală D. Asociației, din Sibiu.

Revista Teologică. No. 6—7 din Sibiu.

Tribuna Juridică, revistă juridică din București.

Stropi de Roud, revistă apare la Ploiești.

Tribuna Banatului, ziar Temișoara.

Foaia pentru Popor, ziar Revistă culturală Craiova.

Viața Studentească, ziar din București.

Cele trei rișuri, revistă Oradla-Mare.

Istoria — Tăra — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Așezarea altor neamuri printre Români

Slavii

Dintre toate popoarele barbare, cari au năvălit pe pământul patriei noastre încă din cele dintâi veacuri după întemeierea Daciei Traiane, Slavii au fost unicul, care au lăsat urme mai adânci în alcătuirea neamului nostru. Locuțiile lor se întindeau, înainte de a veni la noi, în partea mai ales de nord-est a Daciei noastre și unele seminții ale lor erau cuprinse sub numele Sarmati.

Pe când la toate celelalte popoare barbare, data năvălirii lor e cunoscută cu siguranță, despre Slavi se pomenește abia în secolul al șaselea după Christos, atunci ocupând însă teritorii întinse din patria noastră, semn, că ei trebuie să fi venit de mai înainte încă.

Și semințiile slave au fost împinse spre țara noastră de mișcările celorlalte popoare barbare, de ale Goților și mai ales Hunilor. În timpul stăpânirii acestora, Slavii dispar sub stăpânirea sârbească a lui Atila, pentru că să reapară după peirea Hunilor ca popor numeros.

Venirea Slavilor s'a făcut, după cum se pare, în mod mai blând decât să făcea a celorlalți barbari. Slavii erau un neam, care se ocupa în măsură mare cu agricultura, ceea ce li făcea mai blânzi și mai apăsători să rămână pe loc, dacă găseau condiții prielnice pentru ocupațiunea lor. Așa îi vedem apoi așezându-se prin văile râurilor și gârlilor noastre, cărora le dau nume slave, păstrate acum de noi Români. Iar când cu năvălirea Avarilor, mulți din Slavi au căutat adăpost în munții noștri, unde au dat de Români, pe mulți silindu-i să urce și mai sus și amestecându-se cu ei. Aceasta urcare în munți a fost apoi cauza, că și la unii dintre munții noștri găsim nume slave.

Se vede însă, că populațiunea daco-română, adică românească a Daciei Traiane rămăsese, cu tot viitorul barbarilor, destul de puternică și în privința numărului și a culturii, ca să înghiță pe toți Slavii, cari au rămas în patria noastră și nu au trecut Dunărea. Căci o parte mare a semințiilor slave a trecut Dunărea în împărăția, care mai rămăsese română, unde găsim elementul romanic, sau slavizat și au întemeiat state slave. Pușinii Slavi, cari mai trăiesc astăzi în România, nu sunt deci urmași vechilor Slavi veniți la noi, căci aceștia s'au contopit de mult cu Românii, ci seminții slave adăpostite mai târziu pe pământul românesc. Astăzi avem, mai ales pe la marginile României, frânturi de Sârbi, Bulgari, Ruși și Ruteni.

Sârbi.

Sârbi locuiesc în România numai în ținutul Banatului, jumătatea dinspre apus. Și ei, ca și toate celelalte neamuri străine dela noi, sunt veniți în Banat de dincolo de Dunăre, unde în veacul de mijloc și-au avut regatul lor, însoțit de o întindere mare. Intre cele dintâi țări supuse de Turci a fost, după Bulgaria Serbia. La

inceputul secolului al 15-lea, Gheorghe Brancovici, nepotul țărului sârbesc Stefan Lazarevici, s'a refugiat din fața Turcilor sub scutul regelui Ungariei, care i-a dat mai multe moșii mari în Banat, după cum avuseră înțeles de mai înainte. Pe aceste moșii s'au refugiat și mulți Sârbi.

După ce a ajuns și Banatul sub stăpânirea turcească, iarăși au mai trecut Sârbi dincoaci de Dunăre. La începutul secolului al 18-lea Banatul ajunge, după lupte îndelungate, sub domnia Austrieilor. Mai ales partea apuseană a Banatului avea o populațiune rară, căci Românii se retraseră în timpul Turcilor mai înspre munți. De aceea guvernul austriac din Viena sa hotărât să aducă în acele părți cât mai mulți coloniști străini. Mai bucuros a adus, după cum au văzut, Șvabi, dar aceștia aveau să rămână dispenzați de orice serviciu către stat. În Sârbi, guvernul austriac a văzut un element bun ostășesc, ei fiind de prinși, ca și Românii, să lupte cu Turcii. De aceea a primit și Sârbi mulți în Banat și ca să-i atragă cât mai mult le-a dat tot felul de privilegii. În înțelesul acestora, ei aveau o autonomie, de care nu se bucura nici un popor din fosta monarhie austro-ungară. Atât în afacerile bisericești, cât și în cele politice atârna de mitropolitul lor, numit patriarh și de slabașii acestuia. Pe lângă patriarh aveau și un vice-voevod, care comanda pe Sârbi în caz de război. Pe lângă aceasta li s'a asigurat Sârbilor libertate deplină religioasă.

Curtea împărătească din Viena a urmărit însă un scop anumit cu revărsarea acestor privilegii asupra Sârbilor. Într'adevăr, era greu de înțeles, cum cel mai absolutistic împărat și cel mai zelos pentru răspândirea catolicismului printre ortodoxi să dea atâtea libertăți și încă unui popor ortodox. Cauza era revoluțiunea unei părți mari dintre Ungurii reformați (calvini) contra împăratului austriac. Sârbi, în schimbul privilegiilor acordate, au pornit bucuros contra Ungurilor-răsculați, prădând și arzând satele acestora și omorându-i unde numai puteau. După ce revoluția ungurească a fost înăbușită, curtea din Viena a trimis oameni să încerce convertirea la catolicism a Sârbilor. Ea a mers și mai departe, începând să le răpească din libertățile acordate. Urinarea a fost o mare revoluție sârbească. Înăbușită însă în sânge. Sârbi și-au păstrat însă autonomia bisericească și o parte din cea civilă, mai ales după ce curtea din Viena, militarizându-i, văzu că mulți din ei au emigrat în Rusia. Cu toate supărările, Sârbi au continuat să vină din Serbia în Banatul românesc, fără să poată însă să intre pe Românii cu numărul. Căci după un recensământ dela 1778, Românii erau în majoritate absolută față de Sârbi, Șvabi și alți străini colonizați în Banat.

Victor Lazăr.

CITITI ȘI RĂSPANDIȚI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI”, ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Strămoși noștri

v.

Mergeau înainte țigroziți de pustietatea ce li se arăta, până ce începea să-i bântuie foamea și bolile. Și atunci ieșeau la lumină ostașii strămoșilor noștri, ca să pedepsească pe cei ce îndrăzniseră să le calce ogoarele. Loveau pe vrăjmași în toiul nopții, la trecerea râurilor, prin luminișurile pădurilor, iar când aceștia străbăteau văile înguste ale munților se pomeneau cu o ploaie de bolovani de stâncă și trunchiuri de copaci azvârlite de pe vârfuri de cetele Dacilor, care li făcea să fugă cât mai repede pe unde veniseră.

Așa fel de oameni erau strămoșii noștri și așa știau să-și apere pământul acesta, pe care trăim noi astăzi. Plini de sănătate, războinici neîntrepuți, căutând moartea, pe care o iubeau, și stăpâni pe țara aceasta atât de bine așezată și de bogată, ei ajunseră o primejdie pentru popoarele vecine din vremea aceea.

Nu multă vreme înainte de nașterea lui Christos, acum vre-o 2000 de ani, Dacii aveau în fruntea lor un mare rege, numit *Burebista*. Sub cărmuirea lui puterea Dacilor se întinse până departe peste Tisa, în Ceho-Slovia de astăzi, iar spre răsărit și miază-zi cuprindea întreaga Românie și o bună parte din țara de peste Dunăre locuită în zilele noastre de bulgari. Izbutise deci regele *Burebista* să cuprindă sub stăpânirea lui pe toți Dacii și Geții dela Dunăre precum și pe unii dintre frații lor din neamul tracilor.

Dacii și ca ei toți Tracii ceilalți aveau și un mare păcat, care ne cam mănâncă și pe noi astăzi. Adeseaori se certau între ei și neînțelegerile se țineau lanț, slăbindu-le puterea față de vrăjmași. Numai în fața primejdiei se strângeau la oaltă și uneori nici atunci. Pe lângă aceasta îmbelșugarea vinului li făcuse să aibă patima beției. Făceau petreceri cu larmă mare și cântece, însă destul de des sfârșeau cu certuri și bătăi sângeroase.

Burebista a întărit puterile poporului dac cu ajutorul unui preot mai mare al lor numit *Deceneu*. Prin puterea religiei, acesta izbuti să-i hotărască pe Daci să stârpească viile și semănă între ei cumpătarea, frăția și dragostea.

Dar la moartea lui *Burebista*, împărăția lui încheagată cu atâtea străduințe se desfăcu în mai multe părți. Certurile războinice li slăbi pe Daci

De ce nu se lucrează Duminică

(Legendă.)

O femeie, avea obiceiul de munca și Duminică ca și în celelalte zile. Ea nu o deosebea de loc, că-i sârbătoare cisela, umplea borș, făcea haine, lîpea. Într-o Duminică seara pe când ea era foc după treabă, uumai iată că intră o babă. Da nevastă asta, a „asămăluit-o” cu o babă din sat și se mira ce caută noaptea la ea. Da baba asta era sfânta Duminică, care luase un chip cunoscut și venise la ea, ca să o pedepsească.

— Ei, d'apoi, draga mătușă și azi Duminică muncești și faci treabă?

— Ei, poi, oare n'oi ședeam cu degetele 'n gură, se răsti femeia de colo înțepată!

— Hauleu, draga mătușei, da-i păcat, că-i Sfânta Duminică!

— Ei, par'că Duminică nu-i și ea, zi ca toate celelalte, și

tocmai când aveau mai mare nevoie de unire. Căci li se ridicase un vrăjmaș puternic, așa de puternic, încât pe ori cine lovise până atunci, îl doborâse la pământ. Acest dușman strașnic era poporul *Romanilor*.

Și fiindcă din amestecul Dacilor cu Romanii aceștia a luat naștere neamul nostru românesc, socotesc că e de folos să știm ceva și despre dânșii.

Pe vremea când Romanii ajung să se ciocnească cu Dacii, ei erau cei mai puternici din toate popoarele lumii vechi și aveau o împărăție foarte întinsă. Însă mai de mult, cu vreo 700 de ani înainte de nașterea lui Christos, Romanii erau numai un popor mic, care trăia în cetatea *Roma* și împrejurul ei în mijlocul Italiei.

Cu privire la zidirea acestei cetăți se cunoaște următoarea poveste minunată:

Acolo în mijlocul țării italienești era un ținut numit *Latium*, adică țara locuită de neamul latinilor. Peste ea domnea odată un rege numit *Proca*, care avea doi băieți, *Numitor* și *Amuliu*. Când era pe patul de moarte bătrânul rege sfătui pe frații săi să domnească pe rând, fiecare câte un an. Dar *Amuliu* după ce luă domnia, nici nu se mai gândi să se mai lase de ea. Ba încă puse la închisoare, atât pe *Numitor*, cât și pe fata acestuia, *Rea Silvia*. Romanii povesteau apoi că aici în închisoare *Rea Silvia* născu doi prunci gemeni, al căror tată era Dumnezeu războiului.

(Urmare.)

G. Mateescu

rămase cu vorba nemântuită, căci odată se făcu o lumină în casă, iar în locul babei, era o fecioară înbrăcată în alb.

Femeia se pricepu că baba aceea a fost Sf. Duminică și căzu la pământ, iar Sf. Duminică îi zise:

— Ce vrei, să zaci trei ani, ori să crești 2 băieți?

— Ba, să cresc doi băieți Sfânta Duminică îngână femeia; și Sfânta Duminică se făcu nevăzută, iar în urma ei veni doi balauri, care se puseră unul la o țigă și altul la alta și o supseră pe femeia cea, până ce-a omorât-o și s'au făcut nevăzuți.

Aceasta mi-a fost povestită de mama, care o știa de pe când era copilă. Acesta ar fi un vis ce l-a visat o femeie, care avea obiceiul de a lucra și Duminică!

Petru Gh. Savin.

Cronica istorică

25 Septembrie 1551. Mihai-Viteazul, voind a gonii pe Turci din Ardeal, este oprit de Andrei Bathory, care era aliatul lor.

26 Septembrie 1497. Polonia asediază Suceava, bătănd-o trei săptămâni fără a o putea lua.

27 Septembrie 1601. Sigismund Bathory pleacă din Moldova spre a relua tronul Ardealului.

26 Septembrie 1595. Sigismund Bathory trece cu armata sa, care venia în ajutorul lui Mihai-Viteazul ce se lupta cu Turcii, trece prin satul Rucăr, de unde apoi se îndreaptă spre satul Stoenești unde îl aștepta Mihai.

26 Septembrie 1896. Se deschide în mod solemn canalul dela „Portile de fier”, prin care se deschide un drum nou pentru comunicație pe Dunăre.

27 Septembrie 1768. Rușii ocupă Principatele Române și reîncep al treilea război cu Turcii.

27 Septembrie 1827. S'a născut Papiu Hasiian, mare istoric român, în satul Bezded din Ardeal.

27 Septembrie 1914. A murit în castelul Peleş din Sinaia Regele Carol I, după o domnie de 48 ani și 5 luni, în etate de 76 ani și 6 luni.

28 Septembrie 1396. Marea luptă a lui Mircea-cel Mare cu Turcii la Nicopoli.

28 Septembrie 1531. Petre Rareș, Domnul Moldovei, intră în cetatea Ciceului.

28 Septembrie 1774. Alexandru Ipsilanti este numit Domn al Munteniei.

28 Septembrie 1911. Desvelirea statuei lui M. Cogălniceanu în fața Universității din Iași.

29 Septembrie 1828. Se încheie tratatul de la Adrianopoli, prin care i se dă României T. Măgurele, Giurgiu și Brăila.

3 Septembrie 1631. Matei Basaral intră în București spre a se sui pe tronul Țării Românești, fiind ales de popor.

30 Septembrie 1610. S'a început a se zidi Mitropolia din Târgoviste de către Neagoe Basarab, Domnul României.

Știința pentru popor

IGIENA ȘI MEDICINA POPULARĂ

Laptele

Corăstrea laptelui să mai poată întârzia punând în el puțin bicarbonat de sodă (1 gram la 1000), care neutralizează acidul lactic. Fermentațiunea butirică urmează fermentațiunei lactice sub influența altui microb numit *bacillus butiricus*, care schimbă acidul lactic în acid butiric. Fermentațiunea alcoolică ne dă mult vestitul chefir, care este o beutură acrișoară, puțin acoolică, fabricată din lapte prin ajutorul grăunțelor de chefir, cari sunt formate din o mulțime de microbi, cari dau naștere la această fermentațiune folositoare în boalele de stomac și în cazurile de slăbire, cu amenințare de oftică.

Microbii patogeni sau producători de boale vin în lapte sau de pe mâinile celor cari mulg vaca (scarlatina, vărsatul, etc.), sau de pe ugerul vacii, care s'a murdărit de pe locurile pe cari s'a odihnit vaca (febratifoasă sau lingoarea, etc.), sau din aer (difteria, oftică, etc.), sau sunt aduși de muște (holera, oftică, febra tifoidă, etc.), s'au sunt aduși în lapte prin apa care sa pus în el, apă necurată (urdinare, urdinare cu sânge, holera, febra tifoidă, etc.), sau microbii aceștia patogeni pot proveni chiar dela vaca care dă laptele, când ea este bolnavă de oftică, de dalac sau de febră altoasă, boale pe cari le poate lua omul prin lapte.

Pentru a prelătampina toate aceste boale trebuie ca întotdeauna să să fiarbă laptele bine, în clo-cote timp de mai multe minute, până să unflă, pentru ca să uoară toți acești microbi producători de boale.

Din lapte să fabrică brânză, sub toate formele cunoscute, untul, smântâna și iaurtul, cari toate sunt foarte folositoare, hrănitoare, plăcute și ușor de mistuit.

Pentru copil laptele este singura lui hrană, de când se naște până la înținare și despre aceasta am vorbit pe larg în numerile 4 și 5 ale "Culturi Poporului". Omul mare (adult) nu se poate hrăni numai cu lapte, organismul lui cere mâncare mai hrănitoare pentru ca să și repare pierderile prin muncă, dar el poate și este bine ca zilnic să iee și o cantitate de lapte sub diferite forme. Laptele să mănâncă întotdeauna numai după ce a fost fierț. Dimineața, pela orașe, este bunul obicei ca să se beie lapte preparat cu cafea, ceaiu sau ciocolată. Laptele mai intră și în prepararea diferitelor mâncări și prăjituri, ceea ce mărește valoarea nutritivă.

Intrebuințarea laptelui la bolnavi: **regimul lactat.** Sunt multe boale în cari omul nu să poate hrăni și nu să poate vindeca decât numai cu lapte. În aceste cazuri bolnavul va urma un regim lactat (dietă lactată), care dă rezultate minunate, laptele fiind un aliment complet, ușor de mistuit și diuretic (producând ud mult). De obicei să întrebuințeze laptele de vacă, dulce și bătuț, laptele de capră, apoi cumisul și chefirul mai sus pomenite.

Regimul lactat poate să fie absolut, adică bolnavul să iee numai lapte ca mâncare, ca beu-

tură și ca medicament, sau poate să fie mitigat, adică să iee laptele numai ca beutură la masă și printre mese. Laptele trebuie luat cu ceașca sau cu paharul, tot la 2 sau 3 ceasuri, astfel ca cătimea totală să ajungă în 24 de ore la 2 până la 4 litri. Pentru a obicinu bolnavul cu acest regim, atunci când nu este nici o grabă, să începe prin a suprima în mod progresiv celelalte mâncări așa că se va ajunge la regimul de lapte absolut numai în timp de 3 zile. În unele cazuri se va da laptele cu păhăruțul tot la jumătate de ceas.

Laptele poate fi beut cald sau călduț, rece sau din gheață, dar întotdeauna după ce a fost fierț, adică sterilizat (fără microbi).

Pentru a schimba gustul laptelui, care la unii bolnavi nu le place, să poate recurge la următorul mijloc: să se încălzească laptele la 85 grade câteva minute, apoi să se răcească repede punând vasul cu lapte în apă rece sau în gheață. Gustul laptelui să mai poate modifica punându-i sare, sau zahăr, sau lămâie, vanilie, cafea, ceaiu, chioș, coniac sau rom; sau fierbând laptele cu ceapă, morcovi sau cu unele fructe, după care se va strecura; sau să poate pune în lapte o apă minerală alcalină (Vichy, etc.).

Pentru ca laptele să nu lase un gust rău în gură, duhoare rea de lapte, este bine ca omul să și clătească întotdeauna gura după ce a beut lapte, cu apă simplă rece sau sterilizată ca să nu-i rămâie lapte printre dinți și măsele. Când laptele produce diaree (urdinare) să pune în el puțină apă de var (o lingură la un păhar), iar când produce constipație (incuietură) i să poate pune 1 sau 2 linguri de apă minerală laxativă, sau o linguriță de bicarbonat de sodă, sau puțină mană, ori să să facă clisme.

Când boala s'a vindecat și regimul de lapte nu mai e de trebuință, vom începe a da bolnavului câte puțină pâine, zamă de carne (supă tarișoară), diferite pireuri, brânză proaspătă simplă sau cu smântână, brânză, ouă, fără ca să încetăm cu totul laptele, pe urmă carne, până ce ajungem la regimul obicinuit din timpul sănătății.

Regimul lactat să recomandă în boalele tubului digestiv (de stomac, de mațe), cum sunt gastrita (inflamațiunea sau aprinderea de stomac), dispepsia (mistuirea grea), ceterila (aprinderea de mațe), diareea (urdinarea), dizenteria (urdinarea cu sânge), și altele; apoi în otrăvuri; în gută, gravelă (nisip), boalele de iuină, de ficat și mai ales în cele de rinichi (rărunchi), în dropică (boală de apă); în febra tifoidă (lingore), scarlatina, pojar, vărsat.

Pentru a termina cu laptele vom mai spune câteva cuvinte despre cura de zăr, care era odinioară așa de mult laudată în tratamentul ofticiei. Astăzi este bine dovedit că nu atât zărul, cât climatul stațiunilor de munte, unde să facea cea cură, aste așa de folositoare bolnavului, iar cura făcută acasă n'are nici o importanță.

Dr. Vasile Blanu,
medic colonel în rezervă.

Pregătiri de iarnă în natură.

Dinspre nord se revarsă asupra cerului lîmpede valuri de nori plumburii. Vine toamna, cu vânturile răcoroase, porțile de la miază-noapte, care mulg paienjenisul ușor de pe copacii pădurelor și buruienile câmpurilor, ca să'l treacă pe deasupra noastră și să'l ducă prin văzduh către finiturile din miază-zi. În pânza motolită și mătăsoasă ce plutește spre sud se găsește ascuns un mic paianjen, care își face drumul pe spina vântului mult mai plăcut decât dacă ar întrebuința cele mai moderne mijloace de transport inventate de om. El se lasă în voia întâmplării, fără să știe unde merge și câte primejdii poate întâlni în cale. Toți îl vedem plecând, nimeni nu l'a văzut întorcându-se.

Stoluri de păsări călătoare își iau zborul să caute altă climă și, tăind atmosfera cu bătaia aripelor, își iau rămas bun de la noi cu strigăte ascuțite. Cine știe câți din acești călători vor ajunge să ne mai revină la primăvară! Pe mulți îi vor fi înghițit furtunile Mediteranei; pe cei mai bicisnici îi va fi răpus oboșeala drumului, dar instinctul călătoriei este atât de tare, că nimic nu'l poate sta împotriva.

Pasărea călătoare nu mai știe nici de foame, nici de primejdie. Stăpâniți numai de dorul pribogiei, șoimul călător merge la umăr cu porumbelul călător, fără măcar să se bage în seamă. Pe drum dușmănia dintre dăușii dispore.

Mai trec câte-va săptămâni după ce mosafirii noștri din primăvară ne-au părăsit, și natura începe să se pregătească de iarnă. O întreagă lume de vietăți se unișcă, se prefăce, se gătește să înfrunte asprimea gerului. Îngâlbenea și căderea frunzelor — întâmplarea atât de obicinuită, că nici n'o băgăm în seamă — este primul semn că se apropie frigul. Dezbrăcarea copacilor de podoaba lor verde nu este, după cum se crede, adusă de răceala aerului și a pământului, nici de încetarea sugerei apei de către rădăcină; caderea frunzelor se pune la cale încă de cu vară. Atunci când nici răndunelele, nici berzele nu se gândesc de plecare, copacii se pregătesc în ascuns ca să se despartă de frunze.

Naturaliștii știu însă că pregătirile de iarnă ale copacilor nu sunt de cât un inel dintr'un lung lanț de prefaceri pe care le încearcă lumea întreagă de vietăți în lunile Octombrie și Noembrie.

În liniștea înșelătoare a apelor, o mulțime de plante și animale se pregătesc, fiecare în felul său, pentru iarnă. Mălura bălții (*Myriophyllum spicatum*) care umple cu frunzele sale verzi-închise și spintecate apele stătute sau cele cu o curgere domoală, desprinde din trupul său nște muguri care le lasă la fund, se amestecă cu namolul și stau acolo toată iarna. Tot așa face și Limba broștei (*Hydrocharis morsus ranae*) a cărei frunze în formă de inimă se aștern pe fața apei. — Foaia bălții (*Siraites aloides*) își afundă sub apă întreaga sa roată de frunze ca s'o aștere de asprimea iernei.

Când va veni primăvara, toți acești muguri vor învia; unii rămân pe fund ca să încolțească ceva mai târziu, alții se urcă spre luciul apei unde se desfac la razele calde ale soarelui și sunt

punctul de plecare al noilor plante care vor locui balta peste vară.

Către sfârșitul toamnei și începutul iernei, fundul noroios al apelor este un adevărat muzeu de vietăți puse pe iarnă.

Fel și fel de fructe și semințe stau alături cu mugurii buruienilor de baltă și cu ouele de iarnă ale crustaceelor și viermilor, cu infuzorii și algele încapsulate care își făcuse din vreme pregătirea lor specială. Nomolul fundului este înșesat de de tot felul de melci și insecte de apă, iar mai către muluri sălășluiesc broaștele și tritonii amorfiți.

Pe lângă toate astea, prin Octombrie și Noembrie, are loc, în apa bălților și eleștelor, întâmplare minunată: ivirea unor ființe noi, care n'au existat în timpul verei. Sunt bărbații de iarnă a multor ființe mici de apă.

Cei care au învățat cât de puțină zoologie își aduc aminte despre un mic răcușor, mare cam cât un purice, care trăiește cu miile pe lângă buruienile din apa bălților. E Dafnia. Dânsa se înmulțește prin ouă pe care femeia le poartă cu dânsa, într'un buzunar, până ce puii se dezvoltă complet. Toți puii aceștia sunt formați din ouă care nu fusesse fecundate, fiindcă vara nu sunt destui bărbați care să le fecundeze. Astfel de ouă care dau pui fără să fi fost fecundate se zic ouă partenogenice, iar puii ceși din ele sunt numai femei. După ce a dat un rând de pui, Dafnia face următor de repede în corpul său alte ouă, tot partenogenice, în număr extrem de mare. S'a făcut socoteală că o Dafnie poate produce în cele 3 luni de vară până la 18 miliarde de moștenitori de sex frumos. Dacă cei mai mulți n'ar fi înghițiți de pești, ar ajunge repede să nu mai aibă loc în apa bălții.

Abea la începutul toamnei, când apa se răcește — și probabil din cauza temperaturii scăzute — se nasc din ouă nefecundate, pe lângă femei, și o mulțime de bărbați. — Atunci începe, în tot neamul dafnicesc o strașnică nuntă care ține câteva săptămâni și care se încheie cu rezultatul că, la ivirea celei întâi poșnițe de gheață, toate nșesele mor, iar cadavrele lor se lasă la fund și se înmormântează în noroiul bălții. Nu înseamnă însă că odată cu moartea mamei, s'a pierdut și produsul fecundațiunei. În corpul fie-cărei mirese adormite în haină de nuntă se găsește câte un singur ou mare, învelit într'o coajă groasă care l'apară bine de frig și îl ține în bună stare chiar atunci când balta îngheață până'n fund. În știință i se zice ou de iarnă, spre a'l deosebi de ouăle partenogenice din timpul verei. Când va veni primăvara, oul acesta se va trezi la viață și va forma o nouă Dafnie.

Aceste câte-va exemple, pe care le-am dat numai ca să ne facem o idee despre felul cum ier-nează natura, nu sunt de cât 2—3 boabe dintr'un sac cu grâu, căci peste tot, în ape, în aer, pe pământ și în pământ, vietățile naturei se pregătesc de cu vreme fiecăr în felul său, să întâmpine puterea gerului.

Și ce bogată este natura în surprize interesante când ne dăm osteneala s'o cercetăm! Câte lucruri uimitoare nu aflăm numai urmărind cu băgare de seamă

cele ce se petrec într'o baltă de la un capăt la altul al anului. Un exemplu; La toți ni s'ar părea natural că dacă iarna este prea aspră și îngheață apele până la fund, ființele amorfite din fundul bălții să sufere grozav; ne așteptăm ca în primăvară să le vedem pipernicite și slabe. Când colo, e tocmai dimpotrivă. Cu cât iarna e mai grea, cu atât locuitorii bălții vor fi mai numeroși și mai bine făcuți vara viitoare. — La fel se petrec lucrurile cu pomii roditori, care — cum știe ori cine — dau o recoltă mult mai bogată după o iarnă aspră de cât după una moale.

Natura are o mulțime de taine pe care omul nu le poate ghici dinainte; pentru a le prinde, e nevoie să iscodească cu stăruință toate colțurile firei și să ia-aminte la toate cele văzute, chiar dacă i s'ar părea fără însemnătate.

D. Călugăreanu.

Medicina veterinară

Perversitatea sau aberația gustului la animalele bovine, cunoscută și sub numele de „Pica” sau boala lingerei, aberația gustului la animalele bovine, constă în consumarea de lucruri străine de cele ce intră în alimentația (hrana) obișnuită. De obicei se vede la animalele bătrâne, debilitate (slăbite), la viței și la miei. Urmările sunt câte odată foarte grave.

Perversitatea gustului, este datorită pe de o parte, unei rele hrane ce consumă, iar pe de alta diferitelor boale, ca cele de stomac și intestine (gastro-enteritele), tuberculoza pasteureloza (febra tifoidă).

O cauză importantă este o compoziție incompletă a alimentelor.

Organismul în majoritatea cazurilor, cere o compoziție determinată a alimentelor. Dacă aceasta lipsește, aberația gustului apare. În primul rând, lipsa sărurilor de sodiu din rația zilnică ar provoca Pica.

Semnele boalei pot fi împărțite în două faze (părți): în prima fază, animalul deși își păstrează apetitul (pofta de mâncare), începe prin a înghiți pământ, nisip, bălțar, așternut amestecat cu urină, linge zidurile, lemnele, ierlele, arborii etc. Această fază poate dura 4 luni și mai mult chiar, atât timp cât alimentele străine înghițite nu sunt absorbite (supte) în organism.

În a II fază, apar diferitele complicațiuni, datorite contactului acestor alimente străine cu pereții canalului digestiv, cum și absorbțiunei lor în organism. Astfel, apare febra, animalul devine trist, pofta de mâncare se micșorează, secrețiunea (curgerea) laptelui încetează. Animalul slăbește din zi în zi. În acest timp, aberația (perversitatea) gustului persistă, animalul continuând a înghiți diferite lucruri străine. În cele din urmă moare, după 6 luni s'au chiar și după 2 ani, fiind complet debilitat (slăbit).

Boala se vede și la viței și la miei ce primesc o hrană insuficientă (de neajuns) dela mamele lor, care fiind slăbite de diferite boale, au un lapte sărac în materii grase și săruri minerale.

La vițel boala începe prin a se linge unii pe alții, în care timp înghiț și o cantitate oarecare de păr.

Cronica săptămânei

Din Tară

La 27 Septembrie stil vechiu, adică al calendarului bisericești ortodoxe, sau la 10 Octombrie stil nou, adică al calendarului Bisericii catolice, a murit la Castelul Peșea din Sinaia Regele Carol I, supranumit cel Mare, după o glorioasă domnie de 48 de ani și 5 luni. El s'a stins din viață în vârstă de 75 ani și 6 luni, în plină putere încă, și în deplină înțelegere a minții sale luminate. Regele Carol I. a rămas una din figurile cele mai mari nu numai ale istoriei României dar chiar a întregii Europe contemporane. El a știut să prefacă un principat supus turcilor în Regatul României, a știut să modernizeze țara, să introducă cultura apuseană în țară și să sprijină puternic programele pe toate țărmurile.

Războaiele cari le-a purtat, el contra Turcilor la 1877-1878 și apoi contra Bulgarilor la 1913 s'au sfârșit cu victoria completă a Românilor. Prosperitatea în toate întreprinderile locuitorilor, prin o dreaptă legiuire și prin democratizarea țării, adică prin darea puterii politice în mâna poporului, a fost de asemenea opera acestui mare Rege.

Moartea lui Carol I. a venit într'un moment când România avea mai multă nevoie de marea sa înțelepciune, la începutul războiului european. Țara a avut însă noroc, M. Sa Regele Ferdinand I. venit la tron la aceeași dată de 10 Octombrie și Care azi are deci 7 ani de domnie, s'a arătat ca moștenitor demn nu numai al scaunului domnesc dar și al marelui înțelepciunii a Regelui Carol. Sub înțeleapta Sa conducere neamul Românesc a văzut înfăptuindu-se idealul național, România mică, opera Regelui Carol cel mare, transformându-se în România mare, operă înfăptuită de M. S. Regele Ferdinand I. care, într'o scurtă domnie a căpătat porecla de „cel Credincios” pentru că a apărat cauza dreptății și „cel Viteaz” pentru că nu odată s'a expus unde era primejdia mai mare în timpul războiului nostru războiu.

Românii și „minoritățile etnice”

Sub denumirea de „minorități etnice” sunt desemnate naționalitățile străine risipite pe pământul României mari, sau făcând insule înconjurare de români în acele părți de pământ dintre Nistru și Tisa. Astfel în Ardeal avem pe Sași și Maghiari, fie în insule compacte, fie risipite printre români.

Purtarea care am avut-o față de acești străini este de toți cunoscută: au fost tratați cu aceeași bunăvoință ca și românii, bucurându-se de aceleași drepturi și având aceleași datorii.

Din nenorocire această putere nu mulțumește pe conlocuitorii străini ai Ardealului. Obișnuți cu abuzurile stăpânirii lor de altădată, ei nu pot primi dreptatea ce împune încetarea călcărilor de lege în dauna românilor. Trăind alături din belșug prin sudoarea robilor țărani, sărăcia de azi nu poate să-i mulțumească. Pentru nobilii maghiari și sașii mari stăpânitori de averi și pământuri, fac tot ce pot pentru a ne ponegri și a înșela nu numai pe români, dar chiar pe țărani și locuitorii de același neam cu ei.

Spunem toate aceste în fața

dovezilor de dușmănie pe cari păturile conducătoare ale sașilor și maghiarilor din Ardeal le-au dat cu prisosință în ultimile două săptămâni. Nu voim să amintim de comploturile cari și azi se judecă în fața curților marțiale, nici de reclamațiile maghiarilor pe cari Liga Națiunilor le-a respins de curând, ca cuprinzând neadevăruri asupra tratamentului ce-l dau românii naționalităților conlocuitoare. Voim să vorbim însă de cele două mari manifestații ale conducătorilor sași și maghiari: de congresul de protestare contra legii împărțirii pământului ținut la Tg.-Mureș și de congresul „germanilor din România” ținut la Cernăuți.

În aceste două mari adunări s'a dovedit că sașii cari au promis solemn să conducere la înfăptuirea României ne sunt tot atât de dușmanoși ca și ungurii. S'a dovedit că germanii consideră civilizațiunea românească drept inferioară și sunt hotărâți după spusa lor să introducă chiar „cu pumnul”, „cultura” germană. Insultele cele mai mari s'au adus neamului românesc în adunarea germană dela Cernăuți. Acuzăți nedrepte, mincuni, invenții toate mijloacele necinstite de luptă au fost întrebuințate de conducătorii germanilor. Înfrățirea lor a mers până acolo încât au amenințat cu intervențiunea străinilor în afacerile interne ale țării noastre.

Ce au răspuns românii la toate aceste provocări? Nimic. Un adânc dispreț pentru „pumnul” și „cultura” lor ce l-a învățat atât de bine să mintă este tot ce le putem da. Vom ști însă că conducătorii sașilor ne sunt dușmani și această lecție îi va costa scump...

În congresul contra legii împărțirii pământului care face dreptate deopotrivă țărănilor români și celor sași și unguri, marii stăpânitori de pământuri sași împreună cu nobilii maghiari într'o strânsă prietenie s'au adunat, tunând și fulgerând contra „furtului” moșilor hrăpăreței nobilii și împărțirea lor la țărani. Au amenințat marii bogătași cu protestul la Liga Națiunilor cu revoluție cu... Dar ce să mai vorbim? Amenințările ungaro-sașii le cunoaștem destul de bine... Sfârșitul a fost că au venit la București cu o jaibă cerând să li se păstreze întregi moșiile.

Acum judece țărani români, unguri și sași, cari n'au o palmă de pământ, dreptatea magnaților și bogătanilor ce vor încă azi să le ia și pielea.

În vechiul Regat „pașalâcul turcesc” cum îl numesc conducătorii acestor străini, s'a făcut deja împărțirea pământului și, cu toate că boerii stăpânitori ai pământului au suferit mai mare micșorare a averii lor, n'au protestat totuși. Acest patriotism nu-l cerem dela străinii ce s'au strâns la Tg.-Mureș. Le cerem însă a nu ne învinovăți cu rea credință că reforma agrară e făcută pentru a nedreptăți minoritățile etnice.

Contra acestei învinovăți ne ridicăm cu putere nu numai noi românii iubitori ai poporului dar și țărani sași și maghiari cari au azi dreptatea dela români, dreptate ce stăpânitorii de ieri, de același neam cu ei, n'au voit să le-o dea.

O nouă constituție.

Noua constituție, adică noua legiuire de temelie din care toate celelalte legiuri își trag principiile, este azi în discuția lumii politice românești.

Unii susțin că Constituția României mici, puțin modificată în unele articole, ar fi potrivită și pentru dezvoltarea României mari. Alții, din contra cred că numai o nouă Constituție poate garanta progresul României în granițele ei de azi.

Pentru alcătuirea „Legii legilor” cum e numită încă Constituția, este nevoie de un Parlament a-nume întrunit în acest scop numit Constituantă, ce are a hotărâ prin voturile a două treimi din numărul așezilor săi asupra proiectelor de lege ce se aduc. Acestea trebuie să îndeplinească condițiunile cerute de o bună dezvoltare a țării adică dreptate, libertate, egalitate înaintea legii, asigurându-se astfel democrația adică puterea poporului, pentru care atât sânge s'a vărsat.

Desigur că nu într'o cronică săptămânală se poate vorbi mai amănunțit de principiile unei constituții. Numeroasele antiproiecte cari au apărut, fie scoase de partide politice fie de personalități izolate, pot servi aceluia ce voesc să se intereseze mai aproape de această chestiune importantă. Noi ne mulțumim să arătăm că, până în momentul alcătuirii unei Constituții sfatornice, legiuirile ce se fac nu pot avea o bază sigură și reformele importante sunt în pericol a veni în unele puncte ale lor în contradicție cu „Legea legilor”. Pentru a se evita acest lucru, țara trebuie să capete cât de curând o Constituție, pe care va avea să jure și M. Sa Regele la încoronarea din primăvara.

De peste hotare

Făcând ocolul hotarelor noastre trebuie să trecem repede peste Rusia unde nimic nou nu s'a întâmplat în afară de faptul că, conform prevederilor noastre, grănele expedite de țările europene pentru cele 35 milioane de infometaji, au fost furate de guvernul bolșevic și împărțit armatei roșii. Repede de asemenea trecem peste Polonia unde guvernul țărănesc sub conducerea lui Vitos a căzut pentru că, refuzând să asculte îndemnul Franței n'a declarat războiul Rusiei. Ajungem astfel la Cehoslovacia, Ungaria și Jugoslavia cari au fost foarte tulburate în ultimele săptămâni din cauza dorinței stăpânirii maghiare a lui Horthy și a magnaților de-a declara războiul Austriei pentru a răpi ținutul Burgenland.

Prin amenințările de război ale Jugoslaviei și Cehoslovaciei, cari au adunat armate la granițele maghiare și prin intervențiunea marilor Aliați, Ungaria a priceput că nebunia războinică nici de data aceasta nu o poate duce decât la nenorocire și s'a liniștit. Dar această amănare nu e o renunțare. Maghiarii cari în mobilizarea de azi au putut aduna 150.000 oameni s'au dovedit periculoși liniștii Europei Centrale și desarmarea lor se impune.

România care în actualul conflict n'a intervenit deloc, trebuie să știe să-și spue cuvântul impunând Ungariei respectarea tratatului de pace ce o obligă să nu aibă o armată mai mare de 30.000 oameni. Numai astfel vom putea avea în viitor liniște.

În țările mai îndepărtate de noi, mari fapte nu prea s'au întâmplat în ultima săptămână.

În Germania a produs o zguduire adâncă explozia care a aruncat în aer fabricile de materii colorante și îngrășăminte din Oppau, fiind ucis peste 2000 lucrători și răniți cam la 3000. Trupele franceze și-au pus viața în pericol pentru a salva răniții germani, Oppau găsindu-se în teritoriul ocupat provizoriu de francezi conform tratatului de pace.

Aceste fabrici din cele mai mari din lume produceau pe an îngrășăminte artificială în valoare de peste 400 milioane mărci. Ele transformau gazul azot din aer în „nitrați” cu diverse proprietăți. Se spune că explozia se datoră unor încercări ce se făceau cu un nou gaz ale cărui proprietăți nu erau îndeajuns de cunoscute. Adeverul însă nu se va ști niciodată, din cauză că până la distanța de 2-3 kilometri au fost ucise toate viețuitoarele.

În Anglia urmează tratativele cu „sinn-feinerii” adică revoluționarii irlandezi cari cer ca preț al liniștii independența Irlandei. La 11 Octombrie este convocată o nouă consfățuire la Londra. Dacă nici aceasta nu va duce la bun sfârșit se va începe războiul civil

Între Irlanda și Anglia cu mai multă putere ca înainte.

Revenind la Peninsula Balcanică trebuie să arătăm marea act de dreptate făcut de „Conferința Ambasadorilor” care a recunoscut independența Albaniei în granițele ei de azi.

Viteazul popor albanez în granițele cari se găsește mai multe sute de mii de români are acum răsplata luptelor sale de veacuri. Marii aliați au însărcinat de asemenea pe Italia să vegheze ca Grecii și Sârbii să nu războiască porțiuni din teritoriul strămoșesc al Albaniei. Credem că Italia va ști să protejeze și pe românii ce se găsește în această țară.

În Asia mică armatele Greciei, bătute de turcii naționaliști în fața Angoriei se retrag în ordine pe o linie întărită stabilită mai înainte în fața Eskisehului dealungul liniei ferate a orașului Bagdad. Armatele grecești au pierdut în ultima bătălie 20.000 morți și 40.000 răniți. Turcii tot atât de slăbiți de marea luptă nu pot face o urmărire destoinică.

Se crede că în curând, prin intențiunea marilor Puteri pacea se va încheia după un războiu atât de sângeros.

Bucium.

Reținem totuși că 17 Văpători cu reședința în garnizoana Zălau înfrunzind muzica militară pe zăua de 1 Octombrie 1921 ar avea nevoie de 7 gagiști doritorii ce voesc a ocupa aceste locuri vor înainte actele pe adresa de mai sus, împreună cu condițiunile.

Un bust al Suveranei la Oradea-Mare. În vederea desvelirii bustului M. S. Regina Maria, se fac mari pregătiri de sărbători. Suveranul își va intrerupe vânătoarea pentru o zi și va asista la desvelirea bustului din fața teatrului.

Ajutorul american în Rusia. Amețicanii au înfrunțat la Petrograd 120 de bucătării, unde se distribuie zilnic 60.000 de porții, pentru copii. Acțiunea de ajutoare a Americanelor se va întinde asupra întregului Guvernământ.

Trotsky amenință cu război Polonia? În urma ultimului trimis de Polonia sovietele s'au întrunit la o ședință extraordinară în Moscova, cu care ocaziune Trotsky a ținut o cuvântare mai lungă.

Trotsky a declarat, că vorbește ca șef al partidului militar și în zistă supra războiului împotriva Poloniei, aducând grave acuzațiuni acesteia. Rezoluția luată de sovietele conține următorul pasaj: „Dușmanii Rusiei sovietice au conceput planul nebun de-a răsturna guvernul sovietic. Planul acesta însă se va spulbera de voința de a lupta până la sfârșit a proletarietului rusesc”.

Recolta sfeclii. În urma ploilor căzută, recolta sfeclii din anul acesta se prezintă admirabil. Peste o săptămână toate fabricile de zahăr vor începe la fricașia așa că specula care se face cu zahărul nu va mai putea dăuna. Numai fabrica Bod din județul

Brașov va da anul acesta aproximativ 4450-600 vagoane cu zahăr rafinat. Totodată avându-se în vedere actuala lipsă de zahăr. Direcțiunea agriculturii a luat măsuri ca pe viitor să fie oprită fabricația spiritului de sfeclă.

Războiul Greco-Turc. Comunicatul Cartierului General. Situația militară pe ziua de 23 Septembrie. Pe frontul dela Doryleco domnește liniște. Din declarațiunile unor dezertori se constată că divizia VII-a turcă care încercase zilele acestea să ne atace comunicațiile a suferit pierderi foarte grave. Pe frontul Afion-Karahissar recunoașteri ofensive din partea noastră au împărțiat concentrațiunile inamice cu pierderi grave pentru inamicii.

Datoriile aliaților către Statele Unite. „Journal of Commerce” anunță din nou că s'a hotărât de către comitetul finanțelor din Senat ca să se acorde o amănare de 5 ani statelor debitoare, până când se va fixa regulamentul datoriilor interaliatate. Directorul de bancă Strong din New-York a declarat la congresul financiarilor, ca plata amânării datoriilor europene către Statele Unite ar provoca o mai mare scădere a valutei, și produsele americane n'ar putea deci fi exportate. Prin urmare ar rămânea 6 milioane de lucrători neocupați, și ușurarea impozitelor pe baza plăților din Europa nu poate contrabalansa acest pericol.

Alegera episcopului Vadului. Alegerile episcopului Vadului și Feleacului au fost încheiate la 29-Ia Septembrie a. c. la orele 7. S'au de pus în total 57 de voturi între cari 31 pentru arhiepiscopul Nicolae Ivan și 26 pentru profesorul dr. Pavel Roșca. Arhiepiscopul Nicolae Ivan a fost proclamat ales.

Publicitatea Culturei Poporului

Nouă ispravă a bolșevicilor.

O bandă compusă de 250—300 de bolșevici, au trecut în noaptea de 28 Sept. Nistrul și a pătruns în com. Căjucrova, din juț. Hotin, jefuind locuința preotului Sergie Șamciuc și aceea a fetei. Fani Șorî. Bandiții au luat bani și lucruri casnice. De aici bolșevicii s'au dus la d. Vulpescu, p. oprițtarul moșiei Vladislaskaia, furând lucruri casnice și 15 cai. Grănicerii noștri, prinzând de veste, au dat alarma. Bolșevicii au fugit peste Nistru, lăsând pe malul românesc șase din cai furati. Bolșevicii erau înarmați cu mitraliere și arme.

Socialiștii hulduți la Rădăuți. În seara de 27 Sept., partidul socialiștilor au ținut o întrunire în orașul nostru. Mai mulți țărani români, ce se aflau în sală, au început să huiduiască pe orator, strigând socialiștilor: „Dacă tu vă place plecați la Moscova sau Palestina. Nu admitem să se vorbească aici în altă limbă decât românește.” (Oratorul vorbea în limba germană.) S'a produs un mare scandal. Deputatul Pistiner a fost dat afară din sală de țărani infuriati.

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurire în cele *trei hărți lucrate* ncoluși de *Dl. General C. St. Amza*, și cari se găsesc de vânzare la Ad-ția ziarului „Cultura Poporului” numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român. Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat luptele la Tisa și ocuparea B. Pestei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, și istoricul grafic al războiului. Toate hărțile sunt însoțite de date istorice.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperativei din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestru circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Oferte la ziar și în A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei   Sediul Central: BUCUREȘTI.

S U R S A L E:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,
Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NAȚIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia etc.)

BCU Cluj / Centrala București cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipotecă, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMORĂ SUFLETULUI”

care cuprinde:
cântece populare de iubire și despre tîre
cântece de plugărie, păstorie și pescărie,
cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele,
stările sufletești și indelețnicirile
poporului român. □□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revanzătorilor rămași. — Se comandă dela
Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ” din Suceava
(Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române” au apărut de asemenea și alte
cărțile religioase — populare, de cântece, povestiri ș. a.
al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □
Spre a înlesni onor. cetitorii cunoașterea cărților noastre,
ii rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete
ceite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților
□ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

**Pentru industrie și Comert s.p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).**

Capital social Lei 50,000 000 deplin vărsat

Sectia de Bancă   Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg,
Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bu-
curești, Kosice, Praga și Viena.

ANUNCIURILE SI RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele” Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3